

Euroopa Komisjon kinnitas: vanarehvidest rehviplokkide tootmisel rehvitootjate vastutus lõpeb

Rehviringlus kasutab vanarehvide ringlussevõtuks mitmeid viise, muu hulgas nende üleandmist rehviplokkide valmistamiseks. 2024. aastal andis Keskkonnaamet loa vanarehvidest rehviplokkide kui ehitustoodete valmistamiseks ning tunnustas asjaomaseid rehviplokke toodetena. Sellest tulenevalt lakkavad vanarehvid nende rehviplokkide tootmisel olemast jäätmed vastavalt jäätmete raamdirektiivi artiklile 6 lõikele 1 ning jäätmeseaduse §-le 2¹.

Euroopa Komisjoni koostatud jäätmete raamdirektiivi tõlgendamise juhendmaterjali kohaselt tähendab jäätmeteks olemise lakkamine ühtlasi taaskasutusprotsessi lõpuleviimist. Jäätmeteks olemise lakkamisel väljub materjal või aine jäätmealase õigusraamistiku kohaldamisalast.

Seega ei tohiks tekkida küsimust, kas rehvitootjate vastutus vanarehvide kui jäätmete eest lõpeb nende rehviplokkide tootmisel või üksnes „peatub“, et „taastuda“ hetkel, mil rehviplokkidest kunagi tulevikus taas jäätmed saavad. Ometi on selline küsimus avalikult tõstatatud. Milles siis asi?

2022. aastal lisandus rehvitootjate tootjavastutusorganisatsioonide sekka Estonian Tire Recycling MTÜ (edaspidi ETR). Meedias alanud laimukampaania keskmes oli väide, et rehviplokkide kasutamine ehituses on „õõvastav“ ning keskkonnale kahjulik tegevus, püüdes kujundada arvamust, et vanarehvide kasutamine rehviplokkides ei vabasta rehvide maaletoojat tootjavastutusest.

2024. aasta sügisel esitas ETR-iga seotud isik, käitluspartner Ragn-Sells AS (edaspidi RS), jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (430 SE) menetluses Riigikogule ettepaneku, et seadust tuleks muuta nii, et rehvidest rehviplokkide tootmine enam tootjavastutust ei lõpetaks.

RS ettepanek ei leidnud küll Riigikogu toetust, kuid seda asus toetama Kliimaministeerium, leides, et seadust pole vaja muuta, sest piisab „tõlgendamisest“. „Tõlgenduse“ põhisisuks sai seisukoht, mille järgi juhul, kui jäätmete ringlussevõtu tulemusel (sealhulgas ka juhul, kui neist on saanud uus toode) nende esialgsed omadused oluliselt ei muutu, siis vaatamata jäätmeteks olemise lakkamisele tootja kohustused siiski ei lõpe.

Rehviringlus püüdis selgitustaotluse abil saada vastust küsimusele, kust ministeerium sellise tõlgenduse on võtnud ja kuidas see on kooskõlas jäätmeteks olemise lakkamise kui autonoomse EL-õiguse mõistega, millel ei saa olla „kohalikke iseärasusi“. Sisulisi vastuseid Kliimaministeerium neile küsimustele ei andnud.

Seepeale pöördus Rehviringlus päringuga Euroopa Komisjoni poole, paludes selgitada, kas jäätmeteks olemise lakkamisel jäätmete raamdirektiivi artikli 6 lõike 1 tähenduses tootjavastutus lõpeb lõplikult või saab see ka „peatuda“ ja seejärel „taastuda“, kui jäätmeteks olemise lakkamisel tekkinud uus toode ise jäätmeks muutub. Euroopa Komisjoni vastus oli selge ja ühemõtteline: selle uue toote jäätmeks muutumise seotud tootjavastutus saab lasuda vaid uue toote tootjal, mitte selle tooraineks olnud algse toote tootjal.

Seega ei vasta tööle väide, mille järgi rehvidest rehviplokkide tootmisel rehvide tootjavastutus ei lõpe. Kliimaministeeriumi ja ETR-i teistsugused seisukohad ei põhine seadusel ning on vastuolus nii EL-õiguse kui ka seda tõlgendava Euroopa Komisjoni selgitusega.